

OBALNE STRAŽE U SVIJETU THE COAST GUARDS OF THE WORLD

UDK 627.18
Stručni članak
Professional paper

Sažetak

Na proturječnim tezama - ako mogu oni, možemo i mi, ako ne mogu oni, ne možemo ni mi te na definiranome metodologijskom okviru, izdvajajući tri svjetska modela pomorskih država koje: (a) imaju prepoznatljivu obalnu stražu, (b) nemaju obalnu stražu, ali imaju policijske formacije i (c) nemaju ni jedno, ni drugo, pa njezine zadaće obavlja granična služba - ukazuje se na zaključak da od 120 pomorskih zemalja samo njih 15% ima obalnu stražu. Među takvima nisu pomorske sile kakve su Australija, Španjolska, Iran, Rusija ili Kina. Uz pokretne snage valjalo bi iscrpnom komparativnom analizom razmotriti i njezine nepokretne dijelove, te takvu sintezu imati na umu prije usvajanja projekta osnivanja Hrvatske obalne straže.

Summary

Based on the thesis - if they can, so can we, if they can't we can't either a defined methodological framework from which we may extract three models of maritime states which: (a) don't have a defined coast guard, (b) don't have a coast guard, but have a police formation and (c) don't have one or another so the tasks of the coast guard are performed by other services we may conclude that out of 120 coastal states only 15% of them maritime powers like Australia, Spain, Iran, Russia and China are not included in the above mentioned percentage.

A synthesis incorporating the mobile forces (potential) and the comparative analysis of its static elements should be taken into account before the appropriation of a project for the foundation of the Croatian coast guard.

Prije nekoliko godina u našim tiskovnim i elektroničkim medijima upadljivo je najavljena mogućnost osnivanja Hrvatske obalne straže. Ideja je smjesta izazvala zanimanje stručnjaka i istinsko divljenje široke javnosti, da bi onda, kako je vrijeme prolazilo, diskretno počela iščezavati te se danas, kad se još jedva spominje, nameću dva proturječna pitanja. Prvo, je li ambiciozni projekt nastao prihvaćanjem neprovjerene teze dok se nije znalo za rizik njezine realizacije pod svaku cijenu (ako mogu oni, možemo i mi) i drugo, je li do odgađanja jedne korisne ideje došlo nakon spoznaje kako je ona u ovom trenutku za Hrvatsku odviše skupa (kad ne mogu drugi, ne možemo ni mi).

Da bi se u nedostatku mjerodavnih informacija potražio prihvatljiv odgovor, najprije valja definirati metodologijski okvir rasprave, a onda, osvrtno na neka od tipičnih rješenja stranih zemalja, zaključiti može li Hrvatska prihvatiti izazov?

Metodologijski pristup The methodological approach

Nerijetko u praksi teškoće nastaju zbog nejasno formuliranog problema i predmeta kojim se tema bavi.¹ Razumije li se točno što obalna straža jest, a što nije, jesu li njezine organizacijske i funkcionalne cjeline jasno određene ili su maglovite, jesu li njezine *diferentije specifičnosti* spram sličnih tijela oštro razgraničene ili se isprepliću, te ine slične dvojbe, moraju se jasno raščistiti. Iz rasprave s poznavateljima ove tematike, zaključilo se da u nas, kao i u svijetu, ne postoji istovjetno shvaćanje pojma obalne straže.

Čak i površan pregled na njegovo značenje u enciklopedijskoj literaturi ukazuje na golemu šarolikost, te ne začuđuje što je među njima malo definicija koje bi mogla prihvatiti i naša terminologija. Američka enciklopedija definira *Coast Guard vojnom* djelatnošću u miru i ratu, nakon čega navodi pet zadaća nacionalne Obalne straže.² Kraćom referencom Britanske enciklopedija određuje ga ratnim brodovima kojih je zadaća štiti nacionalne interese na moru i spašavati brodove i ljude u nezgodama nadomak obale.³ Umjesto obalne straže, talijanske enciklopedije definiraju pojam *Guardia di Finanza* opisujući ga paravojnom organi-

* mr. sci. Dragoljub Luburić
Blatine 3, Split

zacijom radi *nadzora* i zaštite nacionalnih interesa na moru,⁴ a dostupna ruska i njemačka izdanja iz sedamdesetih i s početka osamdesetih takav pojam uopće ne bilježe.

Zanimljivo je da zagrebačka izdanja Pomorske enciklopedije i Pomorskog leksikona, uz neznatne razlike, navode neprimjereno opširnu definiciju (*definitio ne sit adequata*) iz koje se razabire kako se radi o službi nadziranja i spašavanja na moru, ali se ne ističe da u tomu sudjeluju i zrakoplovi. Stoga, uvažavajući sličnosti i razlike među pojmovima, dopustimo da radi konvencije pod obalnom stražom u najkraćem podrazumijevamo - *manevarske i stacionarne snage civilnih i vojnih struktura namijenjenih zaštita gospodarskih interesa države u teritorijalnim vodama, te nadzoru prometa i pružanju pomoći na moru.*

Ako se uvjetno prihvati ovakav pojam, tada je na ograničenom prostoru nemoguće razmotriti potencijal svih struktura, te je radi sužavanja predmeta rasprave nužno definirati nekoliko disciplinskih ograničenja, koja ne smiju biti narušiti određene obalne straže. Zato neka se razmatraju:

1. plovila i zrakoplovi izvan vojnih snaga mornarice i zrakoplovstva;
2. za države koje raspolažu širokim rasponom istisnine brodovlja, ilustriraju se predstavnici najveće i najmanje tonaže, ali ne plovila ispod 100 tona; u država kojima istisnine plovila neznatno variraju, navodi se najtipičniji predstavnik;
3. iz praktičnih razloga brodovi se ledolomci izostavljaju iz rasprave, te najzad;
4. zračne snage obuhvaćaju se najkraćom deskripcijom što se odnosi i na pojedine oružne sustave te elektroniku.

Budući da je cilj raščlambе dvojak, jer služi kao šira spoznaja o manevarskim komponentama obalne straže i baza je za temeljitija istraživanja, radna je hipoteza ovako formulirana: *u svijetu postoje (a) države s prepoznatljivom obalnom stražom, (b) zemlje koje umjesto obalne straže imaju policijske formacije, te (c) države koje unatoč dugoj pomorskoj tradiciji nikad nisu imale obalnu stražu, pa su njihove zadaće obavljale granične službe.* Indikatori hipotetičnome okviru su: (I) broj ljudi, zrakoplova, plovila i njihova pojedinačna i svekolika istisnina; (II) oružni, elektronički i pogonski sustavi na brodovima, te (III) moguće alternative. Raščlamba se temelji na regionalnom klasifikacijskom kriteriju.

Obalne straže europskih zemalja *The coast guards of European countries*

Osnovana prije točno 360 godina, švedska Kustbevakning najstarija je europska obalna straža. Dugo je bila sastavnim dijelom carine, dok se prije deset godina nije odvojila od nje te je - 600 ljudi i 15 manjih plovila, kojih svekolika istisnina ne nadmašuje 2500 tona, prosječne starosti ispod 20 godina - obalna straža sada samostalna organizacija. Za izviđanje na moru u njezinom su sastavu dva zrakoplova tipa

Cessna 402C i šest helikoptera *CASA 212* za pružanje pomoći i spašavanje.

Norveški **Kystvakt**, utemeljen tijekom "bakarskog rata" prije dvadesetak godina, ima približno jednak broj plovila kao Švedska, ali im je ukupna istisnina deset puta veća (starost brodova približno 25 godina), pa je i zaposlenog ljudstva tri puta više nego u obalnoj straži susjedne zemlje. Finska, kojoj Pariškim ugovorom iz 1947. nije dopušteno posjedovati naoružane brodove veće od 10.000 tona istisnine, niti više od 4500 ljudi pod oružjem⁵ u **Frontier Guardu** ima desetak plovila prosječne starosti 15 godina i ukupne istisnine 4000 tona, te 1500 djelatnika.

Island u **Landhelgisgeazlanu** ima tri starija broda ukupne istisnine veće od 3000 tona. Međutim, kako Island nema ratnu flotu, brodovi su višenamjenski, te na sebi imaju ručno pokretne topove srednjeg i radar-skim načinom upravljane topove malog kalibra, tračnice za polaganje mina, opremu za deminiranje mora, te jednostavna oružja za odvratanje podmorničke opasnosti.

Osim Njemačke mnoge zapadnoeuropske zemlje, pa i one koje su godinama bile orijentirane prema moru, poput Portugala Španjolske ili Francuske, ne-

Tablica 1. Brodovi obalne straže europskih zemalja
Table 1. The ships of the coast guards of European countries

DRŽAVA TIP I BROJ BRODOVA	GODINA GRA- DNJE ISTISNI- NA (t)	DIME- NZIJE duljina širina gaz (m)	POGON SNAGA BRZINA	NAORU- ŽANJE	ELEKT- RONIKA	POSADA	NAPOMENE
1	2	3	4	5	6	7	8
Finska KIISLA (4)	1988. 270	49 9 2,2	2 MTU DM 5500 kW 25 čv	2 dvo- cijevna topa 20 mm i top od 20 mm	Radar Simrad SS105 kHz, topnički rada i sonar	22	Višenamjenska plovila koja se lako prilagode za bojne namjene kao jurišni čamci, protupodmornički brodovi, minopolagači, minolovci i lovci mina. Topovi ruskog podrijetla.
Šved- ska 171 Kbv (2)	1980. 375	50 8,5 2,4	2 Hedemo re 3300 kW 20 čv	1 top 20mm	Dva radara i visoko- frekven- tni sonar	9	Osiguran visok stupanj automatizacije upravljanja brodovima - svi imaju platformu za laki helikopter.
Island AEGIR (2)	1968.- 1975. 1400	70 10 1,6	2 MAN DM 5900 kW 19 čv	1 top 57 mm	Dva radara i vosoko- f- rekven- tni sonar	22	Oba broda imaju platformu za laki helikopter.
Nje- mačka BREDST EDT (1)	1988. 670	66 9 3,2	2 MTU DM 6100 kW	1 top 40 mm	Radar	17	Ima platformu za laki helikopter.
Italija ANTONIO (3)	1990. 320	51 7,5 2	2 GMT DM 4800 kW 28 čv	2 dvo- cijevna topa 30 mm	Navigaci- jski radar za upravlja- nje vatrom	30	Drugi neuspjeli pokušaj Fincantieria iz Muggiana da nakon otpisa dva broda istisnine po 300 tona za potrebe carine izgradi plovila "velikih kapaciteta".
Turska SG-71 (4)	1987. 210	50 7 2	3 SACM 8800 kW 40 čv	1 top 40 mm i 2 strojnice	Radar Decca	34	Svi brodovi nalik su njemačkoj topovnjači tipa Lurssen 45.

maju obalnu stražu. Uz pomoć raznih ministarstava poput Ministarstva prometa, trgovine, pošte i slično, većina se za obavljanje takvih zadaća oslanja na integriranu službu pomoći i spašavanja na moru.⁶

Na jugu - u Italiji, Grčkoj i Turskoj - stanje je šaroliko. **Sahil Guvenluk** - turska obalna straža, s približno tisuću uposlenih, 35 plovila ukupne istisnine oko 7000 tona i prosječne starosti oko 25 godina, od 1982. u sastavu je Ministarstva unutarnjih poslova. Grčka je **Limenikon Soma**, s približno 4000 ljudi i oko 250 čamčanih jedinica bez jačeg naoružanja, u miru potčinjena Ministarstvu pomorstva, a u ratu Ministarstvu obrane. Umjesto obalne straže Italija ima tri samostalne službe za ovakve zadaće: **Commodo Generale dell' Arma dei Carabinieri Servizio Navale** - Glavno zapovjedništvo pomorskih karabinjera; **Corpo delle Capitanerie di Port** - Lučku kapetaniju, te **Guardia di Finanza** - Financijsku stražu s ukupno 14.000 ljudi.

Sažetak 1: skandinavske države tipične su predstavnice zemalja koje imaju klasične obalne straže. Unatoč dugoj pomorskoj tradiciji, u zemljama zapadne Europe obalne straže nema. Na jugu Europe postoje, ali im je administrativna podređenost različita, a Italija za nju ima alternativna rješenja. Od tridesetak država, samo ih četiri ima klasičnu obalnu stražu, dok u 85 posto slučajeva zadaće obavljaju granične službe.

Azijske obalne straže The coast guards of Asia

Zanemare li se skromni egipatski i marokanski potencijali, na afričkom kontinentu praktično ne postoje brodovi obalne straže. Njih zamjenjuju policijska i carinska plovila. Klasičnu Coast Guard imaju Indija, Južna Koreja i Japan.

Prije dvadesetak godina pod indijsko Ministarstvo obrane uvrštena je i nacionalna obalna straža u kojoj je dano 25000 ljudi i 35 brodova ukupne istisnine oko 15.000 tona. Premda je većina plovila manje istisnine, serija tipa *Vikrant* nalik je lakoj fregati. Uz torpedno i protupodmorničko oružje, "dostatnu uvjerljivost" osigurava mu palubni helikopter doleta oko tisuću kilometara. Operativnost obalne straže podiže flota prosječne starosti između deset i petnaesto godina, te tridesetak helikoptera na kopnenim heliodromima.

Korejska obalna straža s četrdesetak plovila ukupne istisnine oko 25.000 tona i srednje starosti između deset i trinaest godina, te s približno pet tisuća uposlenih, moćna je organizacija za zaštitu nacionalnih pomorskih interesa, pružanje pomoći te spašavanje u jednome od najprometnijih područja svijeta. Japanski **Haijo Hoancho** - *Agencija za sigurnost na moru*, najmoćnija je obalna straža među azijskim zemljama, pa gotovo i izvan ovog kontinenta. U njoj je 12.000 ljudi, više od stotinu brodova kojih je istisnina veća od 120.000 tona. Valja istaknuti kako je 40% brodovlja veće istisnine od tisuću tona, da su serije *Mizuho* i *Jashima* veći od pet tisuća tone, ali i to - mnogi od njih su u uporabi duže od dvadeset godina. Budući da Japan nema nafte, uvozu preko mora i ekologiji pridaje izvanrednu pozornost. *Agencija* ima 25

Tablica 2. Brodovi obalne straže azijskih zemalja
Table 2. The ships of the coast guards of Asian countries

DRŽAVA TIP I BROJ BRO- DOVA	GODINA GRA- DNJE ISTISNI- NA (t)	DIME- NZIJE duljina širina gaz (m)	POGON SNAGA BRZINA	NAORU- ŽANJE	ELEKT- RO- NIKA	POSADA	NAPOMENE
1	2	3	4	5	6	7	8
Indija VIK- RAM (9)	1983.- 1993. 1220	74 10,5 3,5	2 SEMT Pielstick 9200 kW 22 čv	2 topa 40 mm 2 stro- jnice i 1 helikop- ter	2 radara Decca 1126 "I" podr- učje	96	Brodovi izgrađeni u Mazagonu pokraj Bombaya po uzoru na 750-tonska ophodna plovila. Unatoč povećanim dimenzijama, neprikladni su za Obalnu stražu, te su češće u uporabi ratne mornarice. Helikopteri i Aerospatiabli zamijenjeni Sea Kingom.
JIJA- BAJI (7)	1983.- 1985. 180	44 7,4 2,3	2 MTU 2400 kW 25 čv	1 top 40 mm 2 stro- jnice	Radar Decca 1226 "I" podr- učje	34	Prva dva broda izgrađena u Singaporeu po uzoru na njemačke topovnjače tipa <i>Lursen</i> . Naručeno 20 brodova.
Japan MIZUHO (3)	1986.- 1990 5300	130 15,6 5,4	2 SEMT Pielstick 13.400 kW 23 čv	1 top 30 mm i 1 šest- ocijevni top 20 mm	2 naviga- cijska i radar za upra- vljanje vatrom	100	Pri brzini od 18 čvorova stabilizatori smanjuju posrtanje i ljuhanje broda za 90 posto. Plovila namijenjena traganju i spašavanju na udaljenostima većim od 200 milja od obale. S-62 <i>Sikorsky</i> zamijenili helikopteri <i>Fuji-Bell 212</i> .
AKAGI (7)	1980.- 1988. 115	35 6 1,3	2 Pielstick 3200 kW 28 čv	1 top 30 mm i 1 šest- ocijevni top 20 mm	2 naviga- cijska i radar za upra- vljanje vatrom	100	Pri brzini od 18 čvorova stabilizatori smanjuju posrtanje i ljuhanje broda za 90 posto. Plovila namijenjena traganju i spašavanju na udaljenosti većim od 200 milja od obale. S-62 <i>Sikorsky</i> zamijenili helikopteri <i>Fuji-Bell 212</i> .
Južna Koreja MAZIN- GER (10)	1980. 1200	81 10 3,2	2Niggita 7760 kW 22 čv	1 top 40 mm 1 dvo- cijevni top 20 mm	Navigaci- jski radar	70	Izgrađeno više od desetak ovakvih brodova na kojima broj topova i kalibri variraju
BUK- HAN- SAN (4)	1989.- 1991. 370	50 7,3 1,2	2 MTU 6600 kW 28 čv	1 dvo- cijevni top 20 mm	Navigaci- jski radar	35	U posadi su samo tri časnika

motrilačkih zrakoplova i pedesetak helikoptera velikog radijusa za pružanje pomoći i spašavanje ljudi.

Sažetak 2. Samo tri zemlje u Aziji imaju klasičnu obalnu stražu. Ostale pomorske i otočne države - njih 25, namjenske zadaće obavlja plovilima ratne flote i vojnog zrakoplovstva, odnosno graničnom službom.

Obalne straže američkih država *The coast guards of the American states*

Uz impresivni kanadski Coast Guard, u kojem je desetak tisuća ljudi i oko 50 brodova s više od 130.000 tona istisnine,⁷ te kolumbijski **Cuerpo del Guardacostas**, nekoliko južnoameričkih država također ima obalnu stražu. Međutim, zbog neznatnog potencijala, one se ne uklapaju u analitičku raspravu, te se kao tipični predstavnici ova dva kontinenta ističu SAD i Argentina.

Prefectura Naval Argentina, koju su 1756. utemeljili španjolski kolonizatori, danas potčinjena Ministarstvu unutarnjih poslova, više će nas dojmiti sa svojih 14.500 ljudi negoli manevarskim snagama. U 25 godina staroj floti, desetak brodova većih od sto tona posve je ograničene upotrebljivosti u nepovoljnim meteorološkim uvjetima južnog Atlantika. Najoperativniji su brodovi tipa *Halcon* s ukrcanim helikopterima, no, s obzirom da *Prefectura* nadzire oko 10.000 četvornih milja morske površine,⁸ nakon debakla u Falklandskom ratu 1982., ispunjenje njezinih zadaća nastojalo se većim dijelom riješiti zračnim snagama obalne straže u čemu se tek djelomice uspjelo.

Uz pet palubnih helikoptera, Ministarstvo je uspjelo kupiti samo dva helikoptera SA-300 *Super pumai* naoružana strojnicama i doleta oko 600 kilometara, te u motrilačkoj i bojnoj namjeni još šest zrakoplova CASA 212 *Aviocari* doleta 3000 kilometara.⁹ Neznatni potencijali Perua-deset plovila ukupne istisnine 2500 tona i prosječne starosti veće od 25 godina, te Venezuele - četiri broda s ukupno 6000 tona i natprosječnog vijeka uporabe - više od 45 godina, slika je rasprostanjenosti obalne straže na južnoameričkom kontinentu.¹⁰

Američki Coast Guard utemeljen je jednim kongresnim dokumentom iz 1915. kad je objedinjen tadašnji **Cutter Service**¹¹ koji je postojao od 1790. s **Life Saving Serviceom** iz 1948. Dvadesetih u floti obalne straže bilo je 45.000 ljudi, oko 110 brodova istisnine od 130.000 tona i prosječne starosti između 20 i 25 godina. U zračnim snagama bilo je sedamdesetak palubnih helikoptera, desetak motrilačkih helikoptera, koje je Straža povremeno iznajmljivala od zapovjedništva vojnih zračnih snaga, tridesetak teških helikoptera doleta do 3500 kilometara, desetak lakih zrakoplova E.2C *hawkeye* za motrenje i protuelektronsko djelovanje, te 30 naoružanih Lockheedovih zrakoplova *Hercules* doleta većeg od 7500 kilometara.

Brodovi su kategorizirani u više skupina, no, najčešće se spominju plovila *High and Medium Endurance Cutters* - brodovi velike i srednje izdržljivosti. Premda brodovi iz serije *Hamilton* nisu veći od japanskih *mizuho*, oružje je na njima znatno ubojitije: protubrodski projektil *harpon* dometa 130 kilometara, te topovi kalibra 127 milimetara, domet 16 kilometara, proturaketni top sa šest cijevi, protupodmornička torpeda brzine 40 čvorova i dometa oko deset kilometara, te čitav arsenal sredstava za elektronsko ratovanje.

Osvremenjen pogon CODOG s dva *Fairbanks-Morse* dizela i dvije *Pratt and Whitney* plinske turbine, koji brodovima omogućuju da brzinom od 11 čvorova

Tablica 3. Brodovi obalne straže američkih zemalja
Table 3. The ships of the coast guards of the American states

DRŽAVA TIP I BROJ BRODOVA	GODINA GRADNJE ISTISNINA (t)	DIMENZIJE duljina širina gaz (m)	POGON SNAGA BRZINA	NAORUŽANJE	ELEKTRONIKA	POSADA	NAPOMENE
1	2	3	4	5	6	7	8
SAD HAMILTON (12)	1967.- 1972. 3050	115 13 6	COD OG 26.500 kW 29 čv	8 raketa <i>harpoon</i> 1 top 127 mm 1 top 76 mm 2 topa 20 mm 16 - cijevni top 20 mm 6 torpeda 1 heli- kopter <i>HH-65A</i>	Radari za motrenje morske površine, zrak, rano upozorenje, upravljanje vatrom; ometači WLR-1 i WLR-3 sonar SQS-58	150	Modernizacija iz 1985. obuhvatila je postavljanje boljih topova od 127 i 76 mm (talijanske proizvodnje), instaliranje 6-cijevnih topova od 20 mm, novih radara, sonara, uređaja za protuelektronsko djelovanje, ugradnju jačih pogonskih strojeva, te proširenje helikopterske platforme.
FARALON (37)+12	1985. 160	33,5 6,5 2,0	2 DM 5000kW	1 top 20 mm 1 strojna ca	Radar <i>Raytheon</i> <i>SPS-64</i> "I" područje	16	Izrađeni po uzoru na britanske jurišne čamce tipa <i>Vesper</i> <i>Thornycroft</i> od kojih su preuzeli opći izgled, stabilizatore za ublažavanje postanja i ljujanja, vijke
Argentina HALCON (5)	1982.- 1983. 1080	67 10,5 4	2 Bazan M T U 6600kW 20 čv	1 top 40 mm 2 topa 12,7mm helikopter <i>Esquilo</i>	Radar <i>Decca</i> <i>1226</i> "I" područje	35	Brodovi izgrađeni 1979. u španjolskom brodogradilištu El Ferrol. Svi imaju po helikopter, <i>magnovox</i> MX 1102 <i>Satnav</i> i ambulantu s četiri ležaja.
MAR DEL PLATA (18)	1979.- 1981. 80	80 5,3 1,6	2 MTU 650 kW 22 čv	1 top 20 mm 2 topa 12,7mm	Radar <i>Decca</i> <i>1226</i> "I" područje	14	Dva plovila zaplijenili Britanci 1982. tijekom bitke za Falklandske otoke.

preplave 14.000 milja, a u hitnim intervencijama postignu brzinu do 29 čvorova, te razna tehnička poboljšanja, potvrđuju da modernizacija prema FRAM programu nije bila uzaludno bačen novac, pa će uz namjenske zadaće Coast Guard i nadalje ostati američkom uzdanicom za sudjelovanje u vojnim operacijama, kao što je to bilo u oba Svjetska i tijekom Vijetnamskog rata.

Sažetak 3. Dvije velike sjevernoameričke zemlje, Kanada i SAD, najtipičniji su predstavnici Coast Guarda u kojem je uposleno najviše ljudi na svijetu, pod čijim zastavama plovi najviše velikih brodova, a na nebu iznad oceana krstare najbrojniji zrakoplovi. U Južnoj Americi stanje je znatno skromnije, dok obalne straže u srednjeameričkim državicama i nema.

Završeno razmatranje i zaključak *Final reflection and conclusion*

Australija i Novi Zeland nemaju obalne straže. Bez nje je još podosta pomorskih zemalja - Meksiko, Iran, JAR, Izrael itd. Nijedna od nekadašnjih komunističkih

zemalja nikad nije imala obalnu stražu. Bogate zapadnoeuropske zemlje, koje ne pokazuju osobito zanimanje za nju, i drastično smanjenje budžeta američkom Coast Guardu dokazi su kako ubuduće prije valja očekivati stagnaciju negoli širenje obalne straže.

Bitno je istaknuti kako primarni zaključci ovog razmatranja nisu lišeni stanovitih pogrešaka,¹² jer se na početku moralo uzeti u obzir i one stavove upućenih koji su se kasnije pokazali pogrešnima, ali se na njih više nije moglo utjecati kako bi se zaključci revidirali. Zato, pri navođenju dvoznamenkastih brojeva, dopustiva je pogreška od "plus" do "minus" 5%, a za veće vrijednosti od dvoznamenkastih brojeva, tolerira se pogreška od "plus" do "minus" 10%. Stoga, imajući u vidu korektivne parametre, o manevarskoj komponenti obalne straže u svijetu može se zaključiti:

1. od 120 primorskih i otočnih država, klasičan model ima 15 zemalja ili samo 14%;
2. tipično plovilo obalne straže je brod od 100 tona. U svjetskoj floti ih je između 250 i 300 brodova. Više od polovine - njih 180, i prosječne starosti oko 15 godina, plovi uz obale azijskog kontinenta;
3. najveću ukupnu istisninu - 330.000 tona ima Coast Guard sjevernoameričkih zemalja, gdje je uposlono više od 55.000 ljudi;
4. najubojitija flota plovi oko sjevernoameričkog kontinenta, a najsuvremenija plovila i letjelica ima američka straža;
5. nijedna zemlja za takve zadaće ne rabi kapitalne brodove - nosače zrakoplova, krstarice, amfibijske brodove i podmornice;
6. Finska je jedina zemlja zatvorenog mora koja ima stražu, a Island država koja nema ratnu mornaricu, ali ima obalnu stražu.

Kako bi se stekao potpun dojam o obalnoj straži u svijetu, nužno je razmotriti i njezine stacionarne snage i sredstva kao što su obalski motrilački radarski sustavi, mreža navigacijskih, komunikacijskih i meteoroloških postaja, svjetioničarska služba i ostalo. Do tada, očigledno je kako je odgovor na oba pitanja s početka ove diskusije jednoznačan. Izjava premijera Vlade objavljena u hrvatskom tisku prije dvije godine kako je za nas "obalna straža preskupa" teško se može osporiti. Kad se vidi da je nemaju ni bogatije zemlje od Hrvatske i države koje nadziru znatno veći morski prostor nego što je Jadran, ova je rasprava očigledno sukladna s premijerovom tvrdnjom.

Ako dakle Hrvatska ne može prihvatiti izazov stvaranja originalne obalne straže, ima li joj kakve alternative? Razumije se da ima. Jer od onoga što drugi imaju, i Hrvatska ima ponešto: brza plovila HRM, pomorsku policiju, vojne i policijske helikopterske eskadrije na jadranskoj obali, službu zračnog motrenja, mrežu radarskih obalnih postaja, službu spašavanja u nekoliko lučkih punktova (Rijeka, Split, ...), Civilnu zaštitu, Carinu, Ministarstvo pomorstva,

prometa i veza, bolnice, itd. Dakle, ima svega, svačega, neobjedinjenog i - skupog! Zato bi se i bez megalomanskih ambicija iz postojećeg potencijala možda mogla oformiti solidna hrvatska obalna straža za koju ne bi trebalo namicati posebna novčana sredstva.

Literatura / References

- [1] ATLAS SVIJETA - Novi pogled na Zemlju; Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1978.
- [2] BOL'SHAJA SOVJETSKAJA ENCIKLOPEDIJA; izd. Sov. Encikl. Moskva, 1950. i 1970.
- [3] Čujev, J. i skupina autora: OSNOVE ISTRAŽIVANJA U VOJNOJ TEHNICI; izd. Sovetskoe radio, Moskva, 1965., Čujev, J. i Mihajlov, J.B.: PROGNOZIRANJE U VOJSCI, VIZ, Beograd, 1980.
- [4] DIZIONARIO ENCICLOPEDICO ITALIANO, Vol. V.; Roma 1970.
- [5] HRVATSKI VOJNIK - Glasilo MORH, br. 41, 43. i 45/1993.
- [6] ENCYCLOPEDIA BRITANICA, Vol. III.; izd. William Benton, London - Chicago, 1963. i 1986.
- [7] JANE'S FIGHTING SHIPS 1990-91; izd. Jane's Information Group, Coulsdon, Surrey, UK.
- [8] MEYERS GROSSES UNIVERSAL LEXIKON, Band VIII; izd. Bibliographisches Institut, Mannheim-Wien-Zurich, 1983.
- [9] POMORSKA ENCIKLOPEDIJA, svezak V.; izd. JLZ, Zagreb, 1975.
- [10] POMORSKI LEKSIKON; izd. JLZ., Zagreb, 1990.
- [11] THE ENCYCLOPEDIA AMERICANA, Vol. VII; Grolier Inc.; Dunbury, 1975.

Bilješke / Notes

- ¹ Ističući ovu činjenicu Ashby je tvrdio: kad točno formuliramo problem, blizu smo njegovome rješenju. Čujev i Mihajlov: Prognoziranje ..., str. 40.
- ² Prva zadaća, poštivanje i potpora provedbe državnih zakona, druga, primjena zakona i provedba naputka o spašavanju, treća, organiziranje i pružanje pomoći u plovidbi, spašavanju i prometu u polarnim uvjetima, četvrta, provedba oceanografskih istraživanja, te peta zadaća, održavanje spremnosti za djelovanje u sastavu ratne mornarice. The Encyclopedia Americana, str. 147.
- ³ Enciclopedia Britannica, str. 409.
- ⁴ Dizionario Enciclopedico Italiano, str. 166.
- ⁵ Jane's Fighting Ships, str. 166.
- ⁶ Nizozemska *Kustvache* ima više od 400 čamčanih plovila iz sastava policije, carine i Ministarstva trgovine. Isto, str. 406.
- ⁷ Nije uračunato 30 ledolomaca s više od 170.000 tona. Prim. aut.
- ⁸ Jane's ..., str. 19.
- ⁹ Protupodmornički detekcijski uređaji i oružje. Isto.
- ¹⁰ Sredinom devedesetih Brazil je definitivno odustao od stvaranja obalne straže.
- ¹¹ "Cutter" je američki termin za brodove nacionalne obalne straže.
- ¹² Pogreške su mogle nastati iz najmanje tri razloga: (a) navođenja više različitih tumačenja istog pojma u dostupnoj literaturi ili prihvaćanja neadekvatne definicije; (b) autorove subjektivne prosudbe o nekim elementima i zanemarivanja ovih ili onih pokazatelja, te (c) malog reprezentativnog uzorka. Šire vidi Čujev: osnove istraživanja..., poglavlje II., str. 39.